

KOMENTAR

Piše Damir NOVOTNY
damir.novotny@tmc-holding.com

Još jedno zaduženje Vlade do kraja godine

Odлуka Vlade o novom zaduživanju na međunarodnom i domaćem finansijskom tržištu, najvećem do sada, ne predstavlja iznenadenje. Većina novog zaduženja namijenjena je refinansiranju duga središnje države koji dospijeve ove godine. Radi se o dospijećima glavnica kredita koje naravno nije bilo moguće otplatiti iz tekućih proračunskih prihoda. Država je tako ušla u dugotrajno razdoblje tijekom kojeg će osim plaćanja kamata biti potrebno osiguravati nekoliko desetaka milijardi kuna godišnje za amortizaciju glavnica dugova nastalih u ekspanziji javne potrošnje i investicija u ranijih godina. Zbog toga upravljanje javnim dugom predstavlja jedan od glavnih izazova za Ministarstvo financija, te će zahtijevati neusporedivo više kompetentnosti, umijeća i planiranja nego što to državna riznica iskazuje danas. Apeliramo dakle na povećavanje anticipativnog kapaciteta Vlade i unapređivanje upravljanja odnosa s finansijskom javnošću kako se refinanciranje javnog duga ne bi odvijalo pod pritiskom kratkih rokova.

Jednako tako Vlada mora otvoreno i transparentno komunicirati s domaćom javnosti o stanju javnih financija. Politizacija je pri tome potpuno nepotrebna, jednakao kao i izjave da neće biti novca ja isplatu plaća i mirovina. Naravno da novca za te namjene mora biti. Osiguravanje likvidnosti javnog sektora osnovna je odgovornost ministra financija, jednakao kao što je to odgovornost bilo kojeg finansijskog direktora poduzeća u privatnom sektoru. I jedan i drugi naime za tu odgovornost primaju plaću.

Refinansiranje javnih dugova koji dospijevaju u budućim razdobljima je neminovnost koju moramo prihvati. To više nije političko (o tome je trebalo politički raspravljati kada su dugovi nastajali) već isključivo profesionalno pitanje. Manji dio novog zaduženja se međutim odnosi na financiranje ovogodišnjeg deficit-a, i to pitanje zahtjeva širo stručnu

i političku raspravu. Već kod samog donošenja ovogodišnjeg proračuna središnje države bilo je jasno da će u uvjetima usporavanja gospodarske aktivnosti porezni prihodi biti značajno niži nego ranijih godina te da planiranje deficitnog financiranja javnih potreba u ovoj godini nije najmudrije rješenje. Vlada je

još koncem prošle godine morala izraditi plan snižavanja značajnijeg proračunskih rashoda i prilagoditi ih realnim fiskalnim kapacitetima. Umjesto snažnijeg zahvata u opću i diskrecijske troškove javnog sektora, Vlada je dopustila inerciju tih troškova koje je sada vrlo teško zaustaviti. Porezni i svi ostali proračunski prihodi su druge strane ubrzano padali. U prvom dijelu godine su osobito snažan pad iskazali prihodi temeljem prikupljenog poreza na dodanu vrijednost, što se moglo i očekivati. Potpuno očekivano, budući da su gotovo sve vladine ad hoc mјere iz prošle godine imale pro-recesijska obilježja i obeshrabrivale su ekonomski aktere. Rezultat je naravno pad domaće potražnje i potrošnje te posljedično pad prikupljenog poreza na dodanu vrijednost.

Ako se nastavi trend iz prvog polugodišta, deficit proračuna središnje države bi se mogao kretati između deset i jedanaest milijardi kuna. To znači da će se Vlada vjerojatno morati još jednom zadužiti u ovoj godini, ali i početkom naredne godine ponovo radi refinanciranja javnog duga koji dospijeve u toj godini. Neće biti nemoguće ali će zbog takvog pristupa kamatna stopa koju će Vlada biti prisiljena platiti na novo zaduživanje preći 7 posto koliko danas iznosi efektivna kamatna stopa javnog duga. Visina kamatne stope je zabrinjavajuća jer se na taj način stvara referentna kamatna stopa za kredite koje će banke odobratiti poduzećima i kućanstvima. Kaotično stanje u javnim financijama se zbog ovog i mnogih drugih razloga mora neodložno dovesti u red kriznim rebalansom proračuna za ovu godinu. U protivnome posljedice mogu biti nesagleđive.

6 Osiguravanje likvidnosti javnog sektora osnovna je odgovornost ministra financija, jednakao kao što je to odgovornost bilo kojeg finansijskog direktora poduzeća u privatnom sektoru

RAZGOVOR: SLAVKO KULIĆ, ZNANSTVENIK ZAGREBAČKOG EKONOMSKOG

Rohatinski čuva interes stranog kapitala, a ne naroda i radnika - Slavko Kulic

D.JELINIK

Tečaj tržišta na 14 kn

Za ovu tvrdnju imam računicu no, promjene tečaja nema bez konsenzusa. Dakle, ne možemo promijeniti tečaj, a da ne znamo što hoćemo! O tome mora biti donesen konsenzus u Hrvatskom saboru

Danijela JOZIĆ

danijela.jozic@novilist.hr

Zivimo u beskonceptičkom stanju i nemamo sustav gospodarskih odnosa. Moramo hitno osvestiti poziciju u kojoj jesmo, kaže nam odmah na početku razgovora ekonomist Slavko Kulic. Taj znanstvenik sa zagrebačkog Ekonomskog instituta poznat je kao jedan od najčešćih kritičara gospodarskih zbivanja u Hrvatskoj u zadnjih 20 godina, a prošlog je tjedna iznoseći ocjene o aktualnoj situaciji jedini posve konkretno kazao da će Hrvatska bankrotirati krajem 2011. godine.

Vi se, među ostalim, zažažete za nacionalizaciju svega što je privatizirano.

– Ne, nisam nikad to rekao. Zalažem se da se vratiti ono što je nezakonito stečeno. S obzirom na to da je 90 posto pretvorbe i privatizacije nezakonito obavljeno, u Hrvatskoj se tek nakon nacionalizacije može razgovarati o tome kakvu gospodarsku koncepciju trebamo. Sad se ona ne može napraviti. Sve što je vrijedilo prodali smo, riješili smo se banaka a hrvatsko gospodarstvo nema tko pratiti. Najvažnije u spisu koji sad tražimo jest da vidimo može li Hrvatska zadržati monetarnu vlast, koju nemamo od 1991. godine.

Pitanje Agrokora

Kako nemamo? Nitko jači od guvernera Rohatinskog. Svi ga hvale.

D.JELINIK

– Hvale ga jer je prihvatio dogorjelu baklju koja mu je dana i koju čuva. On čuva interes stranog kapitala, a ne naroda i radnika. Rohatinski dobro zna što radi i to vrlo dobro obavlja. S obveznim rezervama koje su sezale i do 65 milijardi kuna on je godinama održavao stabilnost jer je taj novac – pet po pet milijardi – vraćao stranim bankama. Trebamo se vratiti na 1991. godinu i vidjeti gdje smo sve promašili. Promašili smo u koncepciji, a ne u strategiji, te u sustavu gospodarskih odnosa. Najvrednije smo prodali pa su nam tako u GSV-u, Vijeću za konkurenčnost i drugim institucijama uvijek stranci koji sve diktiraju. Stanje u domaćoj ekonomiji diktiraju stranci, a ne hrvatski poduzetnici i radnici.

Ali najveća kompanija u Hrvatskoj jest hrvatska, to je Agrokor Ivica Todorića.

– Postavlja se pitanje u kojoj je mjeri Agrokor hrvatska tvrtka s naslova inozemnog duga.

Ne mislite li da bi se ponovnom nacionalizacijom napravila još veća šteta?

– Ne mislim da narod s ovih prostora više itko može opterećivati daljnjim porezima i izdvajanjima kako bi se spašavala situacija a da je netko pritom pokrao.

Kako onda komentirate da se najveći kriminal i korupcija odvijaju u državnim tvrtkama?

– Otvarate bitno pitanje – tko je nosilac te inkriminacije u hrvatskom gospodarstvu: politika ili poduzet-

ZAGREBAČKA BURZA		cijena/kn	promjena cijene	promet/kn
SLUŽBENO TRŽISTE	prvih pet			
1. HT	256,96	-1,06	19.551.838,00	
2. Dalekovod	285,00	-1,21	5.751.120,55	
3. Podravka	286,02	11,29	5.404.013,30	
4. IGH	1.740,00	-6,45	2.373.636,79	
5. INGRA	25,89	8,83	1.938.750,41	
REDOVNO TRŽISTE	prvih pet			
1. Ericsson N.T.	1.289,70	0,76	5.206.922,72	
2. Atlantska plovidba	790,00	3,94	4.313.961,78	
3. Adris Grupa P	263,91	3,49	2.991.011,40	
4. Končar El	460,00	1,41	1.212.818,56	
5. Zagrebačka banka	214,00	3,13	1.179.884,97	
UKUPNI TJEDNI PROMET:				340.378.681,55

tržište kapitala

DOBITNIK TJEDNA

GUBITNIK TJEDNA

OG INSTITUTA O AKTUALNOJ GOSPODARSKOJ SITUACIJI

eba promijeniti una za euro

nička struktura. Predsjednici nadzornih odbora i uprava svih javnih poduzeća produžena su ruka politike. Ništa se tamo nije moglo bez politike. Kad sam ja i neki moji kolege iz znanstvenih krugova prije desetak godina upozoravao na procese inkriminacije hrvatske stvarnosti i manipulacije u nadzornim odborima mediji su šutjeli. Sad se postavlja po pitanje kad je čak i u HEP-u koji je po svemu mogao biti najbolji došlo do kriminala. Dakle, moramo i dalje sumnjati da li je moguće da država upravlja preostalim tvrtkama u svom njezinom vlasništvu. Ali na žalost, sve je ostalo i dalje u funkciji političke svrhe.

Bankrot bez nemira

Kako ocjenjujete Vladine mjerne oporavka gospodarstva?

– Vladine mjerne nisu izaše iz stvarnosti, nego su date na stvarnost. Niti politika pojma o tome nije imala, vjerojatno radi mandata svoje vlasti.

Što mislite o sposobnosti Jadranke Kosor?

– Nije pošteno da od nje očekujemo da nas spasi. Od nje se sad očekuje da rješi kumulativ problema no ja ne vidim problem u njoj nego u svima nama.

Kako će izgledati taj bankrot 2011. godine? Hoće li biti nemira i nereda?

– Doći ćemo u jedno veliko pomanjkanje svega. To se zove stanje egzistencijalne anksioznosti. Ali bit ćemo mirni i nitko neće izlaziti na ulice jer smo svi u to umiješani – i gradići i država. Jer na građane se odnosi 23 milijarde eura duga, dok je onaj državni 47 milijardi.

Što mislite o devalvaciji kune?

– Nećemo doći do stvaralačke koncepcije i prave izvozne orientacije s postojećim tečajem. No, promjene tečaja nema bez konsenzusa. Dakle, ne možemo promijeniti tečaj a da ne znamo što hoćemo! O tome mora biti donesen konsenzus u Hrvatskom saboru.

Je li dobro da se tečaj naloži promijeni?

– Ako bi se išlo na postepeno onda bi to potrajalio a tečaj bi onda bitno bio korigiran. Prema meni ne bi trebao stati na devet kuna, nego najmanje 14 kuna za euro.

Pa to bi značilo naš potpuni bankrot. Tko bi plaćao kredite?

– Pa da, nego što ste vi mislili! Nisam to izvukao ni iz čega i imam računica.

Imamo li mi prema vašem mišljenju dobrih poduzetnika?

– Poduzetnici s ispravnom i kvalitetnom orientacijom su u stalnoj nemilosti i došli su do prezaduženosti. Ti su poduzetnici robu izvozili ispod cijene koštanja i rada i sad su na koljenima.

Trgovina je jedna od najznačajnijih djelatnosti u

Hrvatskoj i kako se razvija.

– To je društvena orijentacija i to nije slučajno. To se i dalje preferira. Dok je god moguće nešto uvoziti i preprodati i dok imamo kartice, to ide. Mi smo znali proizvoditi brodove, kao najkvalitetniji i najsloženiji, proizvod svijeta pored avionske industrije. Imali smo i razvijenu poljoprivredu. Pitanje je tko je destilirao to što smo znali i mogli, u smislu da je socijalističko pa treba napustiti.

Slovenci domoljubi

Dobro, a kad bi nacionalizirali nezakonito stečeno, bi li ponovno išli u privatizaciju?

– Za to nam treba konsenzus u Saboru.

Pa već smo se jednom opredijelili za tržišnu ekonomiju i privatizaciju.

– Jesmo. Na način da država sve napusti a tržište će regulirati. No, tržišni mehanizam neće sam određivati niti socijalne niti gospodarske odnose jer je to samo dio ukupnih društvenih odnosa.

Kako komentirate ak-

tualne akcije sindikata i referendum?

– U Jugoslaviji je bilo 13 tisuća birokrata pa smo tu državu zvali birokratskom. Danas je u Hrvatskoj 250 tisuća zaposlenih u državnoj upravi, pa to nismo! To je fenomen i pripisujem ga deficitu svijesti u narodu. Sindikati nisu u pravu i nisu razumjeli da nam je socijalizam bio nemoguć na dogmatski način a kapitalizam nije neizbjegjan na ovaj način. Radnici moraju poimati da je kapital zapovijedajući princip određivanja gospodarskih odnosa, a ne rad. Još nismo promijenili mentalni sklop. Poduzetnik ili kapital određuje odnose i cijenu rada a oni teže pravima koja vučemo iz samoupravnog socijalizma.

Kako komentirate to što su Slovenci manji, a ekonomski uspješniji od nas?

– Političko vodstvo Slovenije za razliku od hrvatskog, daleko je više nacionalno osviješteno od našeg koje je anacionalno i gleda samo svoj interes. Domoljubnost njihovih političara je vjerdostojna što ne vrijedi za naše političare.

Što mislite o slučaju Varšavka?

– Problem Varšavske nije slučajan jer svaki urbanizam jest terorizam. Sve što se događa u Zagrebu događa se i drugdje i posljedica je toga da moć i premoć putem vlasti traži provodenje svoje volje. No, reći ću vam da sam prije početka gradnje obišao tu četvrt. Pa nju je trebalo urediti prije 50 godina jer nešto tako devastirano ne može biti u središtu grada. Tamo stotinama godina nitko ništa nije pomaknuo. Što bi tamo trebalo izgraditi – u to neću ulaziti. Za to je potreban društveni konsenzus.

Izneseno 60 do 70 milijardi kuna

– Jedan dio poduzetnika je tijekom 2007., 2008. i 2009. godine ostvario ekstra dobit. Moj je tim, konkretno, izračunao da je riječ o 60 do 70 milijardi kuna koje su iznesene van iz Hrvatske a koje nisu pritom oporezovane. Da smo to napravili, sad nam ne bi trebale gospodarske mjerne. Ti novci su završili u inozemstvu, ili su u bankama ili su iskoristena za kupnju zemljišta... Izračun smo radili smo da samo 5,6 posto od tog broja ostvaruje ukupnu dobit u tom periodu od 60 do 70 milijardi kuna. I važno je reći da su čak 87 posto od njih uvoznici. Naša država se ponaša kao nabavna služba: uvezite i platite mi 23 posto poreza. Ostalo ćemo prevaliti na narod.

sincu, te treću u travnju ove godine. Novac prikupljen od izdavanja rezorskog zapisa je korišten u svrhu financiranja obrtnih sredstava i zatvaranja dospjelih kratkoročnih obveza – odgovara Silvija Tomljanović u ime Ureda Uprave ove našičke tvrde.

D. KUŠTRO

Žito, Nexe i Belišće d.d. kredite zamijenili komercijalnim zapisima

Prije godine zaključeno je trgovinsko komercijalnim zapisima osječke tvrtke Žito. Druga je to transa, nominirana u vrijednosti od četiri milijuna eura. Žito je u srpnju 2008. godine pokrenulo, tada za njih novi proizvod, dvogodišnji program izdavanja komercijalnih zapisima.

Od svog osnutka, od 1992. godine, ostvarili smo znacajan rast, kako u pogledu ukupnih prihoda, tako i same imovine tvrtke. Taj rast je financiran dijelom iz akumulirane dobiti, a dijelom iz bankovnih kredita. S obzirom na već dosegnutu veličinu tvrtke, te daljnje planove poslovanja odlučili smo se klasične bankovne kredite dijelom supstituirati i nekim novim oblicima financiranja poslovanja – objasnio je Ilijan Nedić, član Uprave Žita.

Iako su komercijalni zapisi postali

na domaćem tržištu kapitala atraktivno sredstvo financiranja, uglavnom kratkoročnih potreba, za ovakav najjednostavniji oblik izdavanja korporativnog vrijednosnog papira odlučuje se tek mali slavonski broj tvrtki. Osim Žita, to su u novije vrijeme učinili tek Belišće i našička Nexe grupa. Za Belišće je zanimljivo kako je ono, nakon Plive, bilo druga tvrtka u Hrvatskoj koja je 90-tih godine posegnula za izdavanjem ove vrste vrijednosnica. Danas je u tijeku 16. transa, izdana krajem prošle godine.

Nexe grupa ima uspostavljen program za izdanje komercijalnih zapisu u iznosu od 400 milijuna kuna na pet godina. Program je uspostavljen u ožujku 2009. godine i do sada smo izdali tri transa komercijalnih zapisu, prve dvije u 2009. godini, u travnju i pro-

POD SVIJEĆAMA BURZE RADA

Piše Gabrijela GALIĆ
gabrijela.galic@novilist.hr

Pažljivo s tušem

Ljeto je savršeno vrijeme za povlačenje bolnih poslovnih poteza. Vruće je, ljudi su na godišnjem, ili u mislima odbrojavaju dane do odlaska na odmor... Ljetni otkazi uglavnom će se provući manje zapaženo i bez adekvatne reakcije radnika koje je taj krug restrukturiranja zaobišao. I zato menadžeri vole ljetno treniranje strogoće.

Zadnjih godina u poslovnu je komunikaciju uveden novi termin – »cyber otpuštanje«. Uz virtualne načine otpuštanja u njega se ubrajaju svi mogući oblici davanja otkaza koji prije svega podrazumijevaju da nisu direktni i da onaj koji bi trebao izgovoriti lošu vijest onog koji tu vijest treba primiti ne gleda u oči. Direktni razgovor s radnikom »u četiri oka«, postao je, valjda, igra rezervirana samo za slabice. U toj se igri mogu pokazati emocije. A »faca« izvitoperenog kapitalizma može biti samo ako ne pokazuje emocije i, sačuvaj bože, osjetiš emocije sugovornika preko puta.

Model »cyber otpuštanja« Amerika je razvila do degutantnosti. Gotovo je normalno da radnik nakon slobodnog vikenda dođe na posao i pronade promijenjenu bravu na svom uredu, ili u boljem slučaju ured ispunjen kartonskim kutijama koje samo treba ponijeti u nepoznat. Pod normalno je tako da se radnik telefonom u petak navečer izvješti da se u pondjeljak, utorak, srijedak, zapravo nikada – ne očekuje na poslu. Nisu nepoznati niti primjeri da poslodavac »listu za odstrel« nehajno zaboravi na kopirnom aparatu, ili da se radniku otkaz dostavi preko neke od kurirske tvrtke. To su samo neki od najgorih modela neosobnog otpuštanja. Na listu su i otkazi putem sms-poruka, internom poštom, redovnom poštom bez prethodne najave, telefonski, kao i pražnjenje ureda dok radnik nije na poslu, ostavljanje dopisa zaštitorskoj službi s listom osoba koje ne smije pustiti u poduzeće, mail poruka....

Vrhunac tog iskazivanja potpunog gubitka humanosti zasigurno je primjer američke avio-kompanije Northwest od prije četiri godine. Te vizionare teško će netko nadmašiti idejama. Svojim bivšim radnicima, naime, tvrtka je namijenila brošuru »101 način kako uštedjeti novac« kako bi ih podučila preživljavanju nakon otkaza. Neki od prijedloga kompanije

radnicima uključivali su savjet da kupuju nakit u zalagaonicama, autodjelove skupljaju na otpadu, ali i da manje vremena provode pod tušem, kod kuće izrađuju poklonke i čestitke, djeci poklanjaju polovne igračke, da se ne libe liječnika tražiti uzorke lijekova.... »Ne sramite se izvaditi iz smeća nešto što vam se svida«, vrhunac je humanih prijedloga što ih je kompanija uputila otpuštenim radnicima. Kompanija će zauvječ ostati zapamćena po svom »inovativnom« pristupu radnicima, od te mrljetine nisu je spasile ni mantrane ispriče koje su uslijedile nakon što su mediji cijeli slučaj s pravom razvukli.

Nehumano otpuštanje ne zaobilazi ni europske, kao ni hrvatske tvrtke. I izaziva negativne posljedice. Istraživanja pokazuju da je takav tretman radnika jedan od ključnih demotivatora za daljnji rad

No, bez obzira na to kada, gdje, s kojim razlogom i koliko radnika gubi posao, u odrađivanju tog prljavog posla« valjalo bi pokazati makar hinjeno poštovanje prema radnicima na koje se više ne računa. Lijepa riječ u »četiri oka« ništa ne košta. Pa ne postoje zaluđ teorije socijalne, emocionalne, poslovne inteligencije. Za ovodobni kapitalizam to su, valjda, tričarije. Kakva empatija, kakva socijalna inteligencija? Izvitopereni kapitalizam, godinama pokazuje da mu ništa nije sveto. Osim novca. I brojki. Sve se promatra kroz brojke. Svi smo mi, pa i te upravljačke strukture koje to odbijaju priznati, brojevi. Kolone brojeva iz kojih se s vremenom posluje određeni skupovi izbacuju. Bez imalo humanosti, jer menadžeri hine da nisu ljudi.